

Asia: VN/9904/2025

Lausuntopyyntö väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot arviomuistiosta

Huoltovarmuuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja on perehtynyt Lausuntopyyntöön tai sen taustalla olevaan materiaaliin.

Huoltovarmuuskeskus pitää hyvänä asiana, että väylälakien muutostarpeita on tarkasteltu arviomuistiossa. Toimintaympäristön muutokset (mm. turvallisuusympäristön muutokset) tukevat liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain sekä ratalain päivittämistä.

Yksityisraiteita koskeva sääntely

Huoltovarmuuskeskus näkee yksityisraiteita koskevan sääntelyn päivittämisen myönteisenä. Tällä hetkellä hankeyhtiöt (Lentorata Oy, Länsirata Oy ja Itärata Oy) suunnittelevat yksityisraiteita, joita ei hallinnoi Väylävirasto. Julkista liikennettä palvelevia rautateitä suunnitellaan ja toteutetaan yksityisraiteina ratalain mahdollistamana.

Arviomuistiossa todetaan: ”Julkista liikennettä palvelevat yksityisraiteet rinnastuvat toiminallisesti enemmän valtion rataverkkoon kuin perinteisiin yksityisraiteisiin. Yksityisraiteina suunniteltaville ja rakennettaville julkista liikennettä palveleville ratayhteyksille olisi turvallisuuteen, rautatien toimintavarmuuteen ja radanpidon toimintaedellytysten turvaamiseen liittyvistä syistä tarpeen varmistaa suoja- ja näkemäalueiden olemassaolo ja niitä koskevat asianmukaiset toimivaltuudet.” Huoltovarmuuskeskus on samaa mieltä asiasta.

Arviomuistiossa todetaan myös: ”Suoja-alueen tarkoituksena on lisäksi turvata rautateiden toimintakyky kaikissa tilanteissa ja mahdollistaa radanpidon edellyttämät toimet. Suoja-alueilla hallitaan esimerkiksi riskiä radalle kaatuvista puista.” Samat suoja-aluevaatimukset julkista liikennettä palveleville yksityisraiteille ennaltaehkäisisivät mahdollisia häiriötilanteita.

Arviomuistion esittämä luokittelu yksityisraiteisiin – merkittäviin julkista liikennettä palveleviin ja muihin yksityisraiteisiin – vaikuttaa perustellulta arviomuistion huomioihin pohjautuen.

Tutkimusoikeussäätely

Huoltovarmuuskeskuksella ei ole asiaan lausuttavaa.

Kiinteistökohtainen meluntorjunta

Huoltovarmuuskeskuksella ei ole asiaan lausuttavaa.

TEN-T-asetukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet

Huoltovarmuuskeskus pitää myönteisenä TEN-T-asetukseen liittyviä lainsäädännön kehittämistarpeita. Huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että myös vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelu huomioidaan laissa (LjMTL ei näitä tällä hetkellä tunnista).

Arviomuistiossa todetaan: ” LjMTL tai ratalaki eivät nykyisin sisällä kolmansien maiden osallistumiseen tai sen seurantaan liittyvää lainsäädäntöä. Myöskään TEN-T-verkon muita osia, erityisesti satamia ja lentoasemia, koskeva lainsäädäntö ei sisällä sääntelyä kolmansien maiden yritysten osallistumisesta hankkeisiin tai sen seurannasta.”

TEN-T-asetuksen 47 artikla kuitenkin edellyttää, että jäsenvaltiot toteuttavat kaikki tarvittavat toimet TEN-T-verkon infrastruktuurin suojaamiseksi turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen liittyviltä riskeiltä, joita kolmansien maiden yritysten osallistuminen voi aiheuttaa. Huoltovarmuuskeskus näkee lain täydennyksen selvittämisen myönteisenä asiana.

Tunnelidirektiivin täytäntöönpanon täydentäminen

Huoltovarmuuskeskuksella ei ole asiaan lausuttavaa.

Varautumista ja häiriötilanteita koskeva sääntely väylälaeissa

Huoltovarmuuskeskuksen mielestä on hyvä, että CER-sääntelyn täytäntöönpanoon liittyen tarkastellaan myös mahdolliset vaikutukset muihin lakeihin, jotta CER-laista, uudesta liikenteen ja digitaalisen infrastruktuurin lainsäädäntökokonaisuudesta sekä päivitettävistä väylälaeista muodostuu yhteensopiva kokonaisuus.

Valmiuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä on tärkeää varmistaa, että myös normaaliolojen häiriötilanteita koskeva sääntely ja viranomaisten toimivaltuudet ovat ajan tasalla.

Huoltovarmuuskeskus näkee myönteisenä sen, että normaaliolojen häiriötilanteita tarkastellaan laajasti. Arviomuistiossa todetaan: ” LjMTL ja ratalain tarkoituksena on muun ohella ylläpitää ja kehittää toimivia ja turvallisia maantie- ja rautatieyhteyksiä (LjMTL 1 § 2 momentti ja ratalaki 1 § 1

momentti). Lakien tarkoituksena on siis kokonaisuudessaan väyläverkon päivittäisen käytettävyyden varmistamiseen.”

Ratalaissa 32 §:ssä mainittu ”yllättävä syy”, joka oikeuttaa Väyläviraston järjestämään tilapäisen kulkutien toisen maalle, ei ole tarkemmin määritelty. LjMTL 35 §:ssä liikenteen kieltämisen tai rajoittamisen edellytykset liittyvät lähinnä luonnonolosuhteisiin, eivätkä koske muita häiriöitä tai yksityisraiteita, jotka voivat olla huoltovarmuuden kannalta merkittäviä.

Huoltovarmuuskeskus pitää tärkeänä, että toimivaltuuksien soveltamisedellytyksiä selkeytetään normaaliolojen häiriötilanteiden varalle.

Arviomuistiossa todetaan myös, että maantie- ja ratahankkeiden yleis-, tie- ja ratasuunnitelmien tulee perustua oikeusvaikutteiseen kaavaan. Suunnitteluprosessit ovat pitkiä ja monivuotisia. Huoltovarmuuskeskus pitää hyvänä, että mahdollisuutta poiketa normaalista suunnitteluprosessista tutkitaan, erityisesti kansallisen turvallisuuden tai huoltovarmuuden kiireellisissä tilanteissa. Kuten arviomuistiossa todetaan, tulee tällaisen poikkeuksen kynnys kuitenkin olla korkea, jotta perustuslailliset oikeudet – kuten omaisuudensuoja ja oikeusturva – turvataan myös kevennetyissä menettelyissä.

Arviomuistiossa esitetyt muut muutostarpeet

Huoltovarmuuskeskus pitää tärkeänä, että suunnitteluvaiheessa huomioidaan ilmastonmuutoksen aiheuttamien sään ääriolosuhteiden lisääntyminen. Hulevesien hallinnan parempi huomioiminen tie- ja ratasuunnittelussa on myönteinen kehityssuunta häiriöherkkyyden vähentämiseksi.

Myös seuraavat tarkastelut nähdään myönteisinä:

- salassa pidettävien tietojen luovuttaminen hankeyhtiöille ja muille infrakehittäjille
- johdon tai vähäisen laitteen sijoittaminen rautatiealueella ja suhde yksityistielakiin.

Oletteko tunnistaneet väylälaeissa muita muutostarpeita kuin arviomuistiossa käsitellyt?

Nykyisessä lainsäädännössä yhdelläkään viranomaisella ei ole toimintavaltuuksia meriliikenteen normaaliolojen häiriötilanteissa priorisointiin sellaisten kuljetusten osalta, jotka mahdollisesti liittyvät huoltovarmuuteen. Meriliikenne on Suomelle kriittisen tärkeää. Tämä asia olisi tärkeä nostaa esiin, kun lakeja päivitetään myös normaaliolojen häiriötilanteisiin liittyen.

Muut huomiot

Huoltovarmuuskeskus osallistuu mielellään oman alansa asiantuntijana seuraaviin vaiheisiin tarvittaessa.

Viljanen Katriina
Huoltovarmuuskeskus